ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ХЕДЖУВАННЯ ЦІНОВИХ РИЗИКІВ В АГРОБІЗНЕСІ УКРАЇНИ

***Шевченко А.А.**, канд. екон. наук, доцент*
***Чала О.О.**, здобувач вищої освіти*
Одеський державний аграрний університет

Агробізнес України характеризується високим рівнем ризиків, серед яких особливе місце займають цінові ризики. Коливання світових цін на сільськогосподарську продукцію, зміни валютного курсу, проблеми логістики та нестабільна економічна ситуація створюють значні труднощі для аграрних підприємств.

Хеджування цінових ризиків – це система заходів, спрямованих на захист підприємства від несприятливих змін ринкових цін. Це дієвий механізм: більшість продукції реалізується на зовнішніх ринках, де ціни постійно змінюються під впливом світової економіки, погодних умов, попиту та політичних факторів [1]. Наразі традиційні методи управління ризиками поступово вдосконалюються завдяки використанню штучного інтелекту, IoT, блокчейну та сучасних аналітичних платформ. Ці інструменти автоматизують процеси аналізу ринку, оптимізують роботу з ф'ючерсами та опціонами; пришвидшують реакцію на зміни ринкової кон'юнктури. Їх використання дозволяє аграрним компаніям скорочувати операційні витрати на 20-25 % та підвищувати точність прогнозування цін і врожайності на 30-40 % [2].

Завдяки моніторингу біржових котирувань і автоматизованому аналізу даних підприємства можуть приймають ефективні управлінські рішення, мінімізують фінансові втрати та підвищують конкурентоспроможність на міжнародному аграрному ринку.

Показовим прикладом впровадження сучасних цифрових технологій є діяльність провідних аграрних компаній

України. Агрохолдинг Астарта є одним із лідерів цифрової трансформації агробізнесу в Україні. Компанія використовує власну цифрову платформу AgriChain [3], яка об'єднує виробництво, логістику та аналітику в єдину систему управління. Платформа використовує штучний інтелект, супутниковий моніторинг і аналітичні інструменти для прогнозування показників. На основі прогнозів AgriChain застосовує автоматизований трейдинг ф'ючерсами на Chicago Mercantile Exchange, зокрема щодо пшениці та сої, що дозволяє компанії ефективно функціонувати.

Використання AI-аналітики та автоматизованого хеджування допомагає компанії знижувати втрати від цінової волатильності приблизно на 30-35 %. У 2025 році такий підхід дозволив «Астарті» скоротити втрати від коливань цін на основних напрямах діяльності приблизно на 32 %, що підвищило стабільність та ефективність управління агробізнесом [4].

МХП є одним із провідних агрохолдингів України, який активно впроваджує цифрові технології для управління ціновими та кліматичними ризиками у виробництві курятини та зернових культур. У 2024 році компанія застосувала модель гібридного цифрового хеджування, що поєднує blockchain-смарт-контракти та IoT-мережу метеостанцій. Компанія використовує комбіновану систему хеджування через цінові інструменти та погодні індексні контракти, зокрема CDD-ф'ючерси, що дозволяє знижувати вплив ринкової та кліматичної волатильності. За оцінками дослідження 2024 року, така цифрова модель забезпечила підвищення ефективності управління ризиками та досягнення рівня ROI близько 280 % порівняно з традиційними методами [5].

Kernel впроваджує сучасний цифровий підхід до управління ціновими ризиками в експорті зернових культур, зокрема кукурудзи. Основою цієї системи є платформа

Tradomatic [6], яка поєднує AI-прогнозування та автоматизований доступ до товарних бірж, включно з УкрBourse (УБ) та Chicago Mercantile Exchange. Штучний інтелект аналізує історичні ціни, макроекономічні показники, логістику та погодні фактори, формуючи прогнози ринкових ризиків. Завдяки інтеграції з біржами компанія може за лічені секунди відкривати або закривати хедж-позиції за ф'ючерсами, суттєво скорочуючи час реакції на зміни ринку. У 2025 році Kernel хеджував близько 70 % експорту кукурудзи через ф'ючерсні контракти, що дозволило стабілізувати маржинальність великих обсягів продукції. Використання цифрових інструментів також забезпечило економію близько 45 млн доларів США за рахунок зменшення втрат від цінової волатильності на рівні приблизно 30-35 %, підвищивши загальну фінансову стійкість компанії [7].

Хеджування цінових ризиків є одним із ключових інструментів забезпечення фінансової стабільності в агробізнесі, особливо в умовах високої волатильності світових ринків. Сучасні цифрові технології – штучний інтелект, Big Data, IoT та автоматизовані біржові платформи – значно підвищують ефективність управління ризиками, роблячи його більш точним і оперативним.

Провідні українські агрохолдинги Астарта, МХП та Kernel демонструють, що цифрове хеджування вже стало важливою складовою їхньої бізнес-моделі та суттєво підвищує стійкість до ринкових шоків.

Водночас в Україні цей інструмент ще перебуває на етапі розвитку через недостатню ліквідність ринку деривативів та обмежену інфраструктуру. Подальше розширення цифрових рішень і фінансових інструментів хеджування є важливим напрямом для зміцнення конкурентоспроможності українського агросектору на глобальному ринку.

Перелік посилань:

1. Алексєєнко Л., Стецько М., Чорна Н., Квасовський О. Фінансове хеджування як механізм управління ризиками в аграрному секторі

в умовах глобальних дисбалансів. *Український журнал прикладної економіки та технологій.* 2026. № 1. С. 378–382. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-73

2. Юрчук Н. П. Особливості використання цифрових технологій в агробізнесі. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 36. С. 109–116. https://doi.org/10.32782/easterneurope.36-17

3. Місія та цінності AgriChain. *AgriChain*. *IT-рішення для агробізнесу* : веб-сайт. URL: https://agrichain.com.ua/mission/ (дата звернення: 12.05.2026)

4. Creating a Digital Culture in Ukrainian Agribusiness. *Агрохолдинг «Астарта-Київ» : веб-сайт*. URL: https://astartaholding.com/en/digital-innovations/ (дата звернення: 12.05.2026)

5. Стендер С., Балла І. Цифрова трансформація аграрного сектору України: інвестиційна динаміка, поширення Agritech та економічні ефекти. *Актуальні питання економічних наук*. 2026. № 19. https://doi.org/10.5281/zenodo.18336243

6. Digitizing Agribusiness in Ukraine. *CRDF Global* : веб-сайт. URL: https://www.crdfglobal.org/news/digitizing-agribusiness-ukraine/ (дата звернення: 12.05.2026)

7. Kernel: новини компанії, інформація про Kernel. *Forbes.ua* : веб-сайт. URL: https://forbes.ua/profile/kernel-220. (дата звернення: 12.05.2026)